

VIZUÁLIS KULTÚRA TANTERV

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA 5-8. ÉVFOLYAMAI SZÁMÁRA

A VIZUÁLIS KULTÚRA TANÍTÁSÁNAK CÉLJAI	1
FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK	3
AZ ÉRTÉKELÉS.....	4
AZ ÉRTÉKELÉS MÓDJA, SZINTJEI	5
5–6. ÉVFOLYAM	5
Tankönyv- és taneszköz választás speciális szempontjai	6
5. évfolyam.....	6
6. évfolyam.....	14
7–8. ÉVFOLYAM	22
Tankönyv- és taneszközválasztás speciális szempontjai	23
7. évfolyam.....	23
8. évfolyam.....	32

A vizuális kultúra tanításának céljai

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb értelmezéséhez és megítéléséhez, környezetünk értő alakításához. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így pl. a projekt módszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja a tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatásokat nem csak esztétikai, kulturális szempontból, hanem szellemi és erkölcsi értékrend alapján is értelmezni, feldolgozni. Képesek legyenek az élményeket megfelelően szelektálni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményeket alkotni, következtetéseket megfogalmazni. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A tanulók látáskultúrájának, esztétikai érzékének, elemző, problémamegoldó képességének, az önálló feladatmegoldás, valamint a csoportos munkák során az együttműködő képesség fejlesztése kiemelt célja a tantárgy tanításának.

A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció

fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotói magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el feladatsorok, projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

A vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja a tanulók látáskultúrájának fejlesztése. Ki kell alakítani a gyermekben egy tudatos szemléletmódot. Ennek segítségével képessé kell válnia az őt körülvevő világ vizuális információáradatának feldolgozására. Az őt érő audiovizuális ingereket, behatásokat tudnia kell értelmezni, értékelni, rangsorolni. A környezetét egyre kritikusabban vizsgáló kiskamasz rendkívül fogékony a látható világ jelenségeire. A tantárgy oktatásán keresztül ehhez alkalmazkodva életszerű, korszerű feladatokkal tudjuk segíteni ezen célok megvalósulását. Ébren kell tartanunk az érdeklődését a világ sokszínűsége, értékei iránt. Képessé kell tenni a gyermeket a természet, az őt körülvevő környezet szépségeinek felismerésére, visszatükrözésére.

A tanuló az alapvető vizuális jelekkel, közlési formákkal, eszközökkel és technikákkal is megismerkedik a tantárgy tanulása során. Így képessé válik az önálló megismerésre, befogadásra és alkotómunkára. Az alkotómunkában lehetőséget kell adnunk arra, hogy a neki megfelelő eszközökkel tudja magát tudatosan kifejezni, értékelni. A tanuló kreativitását elősegítik az egyéni élményeken alapuló feladatok (ilyenek például a családi események, iskolai rendezvények, sportesemények, kirándulások stb. képi megfogalmazásai). A feladatok megoldása során törekedni kell az önálló, tervszerű munkavégzés, gazdaságos anyaghasználat, saját képességek megismerése és tudatos kiaknázása, valamint a reális önértékelés elsajátítására.

Biztosítani kell a gyermek saját ötleteinek megvalósítását a tanórákon. Az átlagosnál tehetségesebb tanulóknak differenciált feladatokkal kell biztosítanunk az előrehaladásukat.

A művészettörténeti ismereteket konkrét feladatokkal kell kapcsolnunk a társművészetekhez. A képanyag-válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. Fontosnak tartjuk továbbá, hogy az elemzésre szánt műalkotások szellemi-erkölcsi tartalma harmonizáljon a bibliai világnézettel, látásmóddal.

A történelem, a magyar irodalom és az ének-zene tantárgyakkal együtt haladva, közösen kell felébreszteni a gyermekekben az egyetemes kultúrkincs iránti érdeklődést. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

Hazánk jelentősebb alkotásain keresztül lehetőség adódik reálisabb kép kialakítására szűkebb és tágabb környezetünk viszonyáról. Az egyetemes, a nemzeti és a népi kultúra megismerésével egyre bővül és színesedik a tanulók világról alkotott képe. Mindezek ismeretében egy környezetére igényes, annak értékeiért felelősséget érző magatartás kialakítása a célunk.

A vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként is értelmezendő, mivel a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem a „művészképzés”.

A vizuális kultúra részterületei: „Kifejezés, képzőművészet”, „Vizuális kommunikáció”, „Tárgy- és környezetkultúra”, „Média és mozgóképkultúra”. Az említett részterületek további tematikai egységekre vannak bontva, és ezeken belül vannak megfogalmazva a fejlesztés követelményei.

A kifejezés, képzőművészet egységben szerepet kap más tantárgyak (pl. a történelem, magyar irodalom, ének-zene) egyes tartalmaihoz kapcsolódva az egyetemes kultúrkincs iránti érdeklődés felkeltése. A különböző korokhoz kapcsolódóan hangsúlyt kap a sportágak, a mozgás ábrázolása, megjelenítése, különösen a sport tagozatos osztályokban.

A vizuális kommunikáció és média egységek fontos feladata, hogy az információs csatornák gazdagodása miatt a művészi és köznapis vizuális közlések pontos értelmezését, kritikai elemzését segítse. További cél az alkotómunka során elősegíteni a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését.

A médiatudatosság fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló, tudatos médiahasználat és médiaértés. Ebből következően 5–8. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos kapcsolódó fejlesztési követelményeit a vizuális kultúra tantárgy óraszám keretén belül kell végrehajtani. Az óraszámegosztást az adott iskolaszakaszban, pontosabban a 7–8. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret követelményeihez feltüntetett órakeret jelzi.

A tárgy- és környezetkultúra egység célja a vizuális környezet alapját képező épített környezet iránti tudatosság fejlesztése a tapasztalás, értelmezés, alkotás folyamatán keresztül. Fontos feladat a környezetre igényes, annak értékeiért felelősséget érző magatartás kialakítása a diákokban.

A sport tagozaton a tananyaghoz kapcsolódó témák kiválasztásánál nagyobb hangsúly kerül a mozgással, sportágakkal kapcsolatos feladatok megoldására.

A kerettanterv 10% órakeretet biztosít a helyi tantervben szabad felhasználásra. A Vizuális kultúra tantárgy helyi tantervében az évfolyamonkénti plusz 4 órát a Kifejezés, képzőművészet - Stílus és mozgás témakör számára javasoljuk felhasználni.

Fejlesztési követelmények

A Vizuális nevelés főbb fejlesztési területei a rajz tantárgyban: a kreativitás fejlesztése, elemzés, értelmezés, összegzés, térlátás, térérzékelés fejlesztése, szövegértés, szövegalkotás fejlesztése, szociális, életviteli és környezeti kompetenciák: problémakezelés, problémamegoldó képesség, kritikai gondolkodás: szakmai ismereteken alapuló, építő konstruktív kritika fejlesztése.

Fontos terület az önálló munkára való képesség fejlesztése, és a környezetért felelős magatartásforma, környezettudatos életmód kialakítása.

Figyelembe kell vennünk az életkori sajátosságokat, hiszen a különböző korosztályoktól más-más színvonalú teljesítményt lehet és kell elvárunk. A befogadó és megismerő képesség mellett alapkövetelmény az alkotóképességek kibontakoztatása. A képességfejlesztés eredményességét nehéz rövidtávon lemérni. Ezért célszerű hosszabb távon egy-egy (hasonló jellegű), visszatérő feladattal ellenőrizni munkánk hatékonyságát.

A befogadás és megismerés képessége is alapvető fontosságú, hiszen ez a korosztály rendkívül fogékony a vizuális ingerekre. A modern technika elterjedésével a mai tizenévesek amúgy is hatalmas információhalmazzal találkoznak nap, mint nap. Az audiovizuális és a számítástechnikai eszközök hatékonyabb és gyorsabb megismerést eredményezhetnek. Ezeket a virtuális ismereteket kell a bevált (hagyományos) technikai repertoárunkkal kombinálnunk. A gyermek figyelmét tudatosan irányítanunk kell a konkrét feladatokkal. Pontos megfogalmazott, egyértelmű gyakorlatokkal jól

alakíthatók, fejleszthetők a képességek (például a közvetlen megfigyelések, a beállítások utáni tanulmányrajzok, adott témában való kutatás, gyűjtőmunkák). Fontos, hogy a gyermek kézbe vehesse, megtapogathassa a vizsgált, ábrázolt tárgyakat. A többféle érzékszervvel biztosabb, sokoldalúbb tudás birtokába juthat. A művészettörténeti tanulmányokhoz kapcsolódó feladatok a vizuális memóriát és az önálló ítéletalkotást segítik elő. Az egyes korszakok, stílusok alkotásainak elemzésével tovább bővül a gyermek szókinccse, kifejezőkészsége, elemző, értelmező képessége. Fontos az egymás munkájának és a saját munkának építő, szakmai alapon történő értékelése, valamint azokból következtetések, tanulságok levonása. A csoportmunkák során fejleszthető az együttműködő képesség, tolerancia, az egymástól való tanulás tanulása.

A környezetére nyitott, annak értékeire fogékony gyermek toleranciája és beleérző képessége is nagyobb, mint társaié. (Közös programokkal, kiállítások látogatásával, sőt saját csoportos kiállítás szervezésével is remek csapatot hozhatunk létre.)

Az alkotóképességek fejlesztésénél kihasználhatjuk a korosztály fogékonyságát, érdeklődését az új technikák és tevékenységformák iránt. A színek, formák, a részletek aprólékos megfigyelése mellett a korosztályra jellemző, hogy a szerteágazó, bonyolultabb formákat gyakran tömörítik. (Jól kihasználhatjuk ezt a redukciós feladatoknál).

A látható világ tükrözése mellett fontosak az elsősorban a fantáziát igénybe vevő feladatok. Ezekben a gyermek rengeteg kötöttségtől mentesül, szabadabban alkothat. A reprodukív és a produktív jellegű munkáknak megfelelő részarányban kell megjelennie a feladatokban.

A tantárgy jellegéből adódóan az egyes tevékenységi formák az egész iskolaszakaszt átívelik, a fő különbség a megoldásban, a műveleti szintek fejlettségében mutatkozik. Célszerű bizonyos kulcsfeladatokat egy-egy tanév, sőt az egész négyéves periódus folyamán bizonyos változtatásokkal néha megisméltetni. Ezekkel a munkákkal hosszabb távon lemérhető a képességek tényleges fejlődése a tanulóknál.

Az értékelés

Az elvégzett munka, a tanuló által nyújtott teljesítmény nagyon összetett eredmény. Ezért a tanulót önmagához képest és társaihoz képest, de leginkább egyéni képességeit és szorgalmát szem előtt tartva értékeljük. Az értékelés területei:

- manuális teljesítmény
- intellektuális teljesítmény

A manuális alatt a "kétkezi" alkotómunkát értjük. Az intellektuális pedig a megismerést kísérő verbálisan megfogalmazott tudást, munkát jelenti. Mindkettő nagyon fontos eleme a teljesítménynek, tehát értékelésnél szem előtt tartandó. A manuális teljesítmény (=alkotómunka) esetében a manipulációs képességet, technikai jártasságot, igényességet, kitartást, érzékelési-észlelési fogékonyságot, az esztétikai ítélőképességet értékeljük. Az intellektuális teljesítmény értékelésekor elsősorban a kreativitást, ötletességet, eszközgazdagságot vizsgáljuk. Az értékelés a kétféle teljesítmény közös értékét fejezi ki.

A félévi és év végi eredmény magában foglalja a tanév során elkészített gyakorlati (manuálisan, vagy digitálisan elkészített, egyéni és csoportos munkák) és elméleti (kiselőadások, gyűjtő munkák, dolgozatok) produktumok négy minőségi fokozatú szöveges értékelését (kiválóan megfelelt, jól megfelelt, megfelelt, nem felelt meg).

Az értékelés módja, szintjei

A tanulók a szakórákon készítik el a munkáikat. Tanév elején ismertetjük a gyerekekkel, hogy pontosan milyen teljesítményt várunk el tőlük, és ehhez mennyi idő áll a rendelkezésükre.

A feladatok elkészítési idejét a szaktanár a csoportnak és a feladat terjedelmének megfelelően rugalmasan határozza meg. Aki ennek ellenére nem tudja befejezni a rendelkezésre álló idő alatt munkáját, pótolhatja lemaradását a tanár által kijelölt időpontig. A munkákat havonként, vagy egy feladatsor lezárásakor be kell mutatni, majd rendezett formában meg kell őrizni év végéig.

Minden hónapban átlagolva, vagy feladatonként értékeljük a gyerekek teljesítményét.

Az értékelésben négy minőségi fokozatot különböztetünk meg:

kiválóan megfelelt, jól megfelelt, megfelelt, nem felelt meg.

Félévkor és évvégén a kapott értékeléseket átlagoljuk.

A munkákra az kap „kiválóan megfelelt” minősítést, aki képességeihez mérten jó minőségben, szorgalmasan dolgozik, aktív órai munkát végez.

A munkákra az kap „jól megfelelt” minősítést, aki saját képességeihez, lehetőségeihez mérten megfelelő minőségben, de nem kiemelkedő munkát végez.

Az a tanuló kap „megfelelt” minősítést, aki hiányos, befejezetlen, vagy önmagához mérten gyengébb minőségű munkákat mutat be.

„Nem megfelelt” minősítést kap az a tanuló, aki az órán nem dolgozik, értékelhető munkát nem végez, valamint nem készíti el a feladatokat megadott határidőn belül sem. Amennyiben egy tanuló a tanév során legtöbbször nem megfelelt minősítést kap, az adott időre meghatározott követelményeknek csak 20-30 %-át teljesíti, pótvizsgaköteles.

Lehetőség van tantárgyi dicséret elnyerésére is. A tantárgyi dicséretbe beleszámít a tanulmányi versenyeken való eredményes részvétel, a kiváló órai teljesítmény, az elméleti vagy gyakorlati jellegű szorgalmi munkák - pl.: házi dolgozat, egyéni alkotások, pályázati munkák - készítése.

5–6. ÉVFOLYAM

A fokozott realitási igény megjelenése az adott életkorban megalapozza a tanulók információk közti szelekciós képességét, és kritikai gondolkodást alakít ki. A művészeti nevelés érték közvetítő, értékteremtő és személyiségformáló szerepe lehetőséget biztosít a kompetenciák legszélesebb körű fejlesztésére.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciájának folyamatos mélyítése lehetőséget teremt az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésére. A testi és lelki egészségre nevelés feladata a vizuális kultúra tantárgynak is, hiszen a kifejező céllal születő alkotások létrehozásának folyamata a harmonikus személyiségfejlődéshez nagyban hozzájárul, a párokban és csoportban végzett tervező és alkotó munka elősegíti a másokért való felelősségvállalást, a másokkal való együttműködést. A módszerek és munkaformák sokszínűsége lehetőséget teremt a tanulás tanításának hatékony elősegítésére is. A forma és rendeltetés összefüggéseinek vizsgálata által, tárgyi környezetünk leírásával a hatékony, önálló tanulás módszerei, a rekonstruáló és konstruáló képességek fejlesztésével a kreatív problémamegoldás lépései tudatosulnak, mely hosszú távon a kezdeményezőképeséget és a vállalkozói kompetenciát ösztönzi. A tervezés során kibontakozik a természettudományos és technológiai kompetencia, és előtérbe kerül a fenntarthatóság és környezettudatosság lehetőségeinek vizsgálata is. A vizuális kommunikáció területén a kép és szöveg lehetséges kapcsolatainak feltárása az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésének is terepet biztosít, a

gyakorlati feladatok lehetőséget teremtenek a digitális kompetencia mélyítésére. A médiatudatosság kialakítása kiemelt fejlesztési cél - például a reklám hatásmechanizmusának elemzésével út nyílik a kritikus, értelmező gondolkodás és aktív állampolgárság megalapozására.

A vizuális kultúra részterületei közül az 5–6. évfolyamon nagyobb arányban szerepelnek a „Kifejezés, képzőművészet” részterülethez kapcsolódó tartalmak, hiszen a megjelenő művészettörténet tananyagával bővülnek a fejlesztés követelményei. Ehhez hasonló a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület tematikai egységeinek aránya is, hiszen az alsóbb iskolaszakaszhoz képest új feladatok jelennek meg: a tervezett alakított tér és az épített környezet szerkezeti, történeti tanulmányozása, mely a nemzeti és európai identitás mellett a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését is szolgálja. E szakaszban a „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmai a másik kettőhöz képest csekélyebb mértékben vannak jelen.

Tankönyv- és taneszköz választás speciális szempontjai

Tankönyv:

Olyan szakirodalmat ajánlunk, amelyben könnyen áttekinthetőek a főbb művészeti irányzatok vagy a tantárgyhoz kapcsolódó témák, és megfelelő mennyiségű és minőségű képanyag áll rendelkezésre az órai munkához, valamint az egyéni felkészülést is segíti.

Szükséges taneszközök:

Az évfolyamok témaköreinél részletes lista található.

5. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
5. évfolyam	1 óra	36 óra

Javasolt óraszámok

Tematikai egység címe	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet - Valóság és képzelet	5 óra
Kifejezés, képzőművészet - Stílus és mozgás	10 óra (8+2)
Vizuális kommunikáció - Idő- és térbeli változások	4óra(3+1)
Vizuális kommunikáció - Jelértelmezés, jelalkotás	2 óra
Vizuális kommunikáció - Kép és szöveg	4 óra
Tárgy és környezetkultúra - Tervezett, alakított környezet	6 óra
Tárgy és környezetkultúra - Tárgy és hagyomány	5 óra
Az éves óraszám	36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet - Valóság és képzelet	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése	

egység nevelési- fejlesztési céljai	különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken való komponálással. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza, tus, pác, kréta, fotó, akvarell, tempera, mintázás, konstruálás). Egyszerű téri helyzetek leírása, ábrázolása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell-, olajkréta, vegyestechika). Tárgyak egymáshoz viszonyított térbeli helyzete. (Nézőpont, rálátás, szemmagasság, előtér, háttér, takarások) Ön, és vetett árnyék. Anyagszerű felület megfigyelése. A sík- és térbeli kifejezés: közlés, vizuális nyelvi elemek (vonal, sík, forma, szín) használata. Az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egyrészletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációklétrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell, olajkréta, vegyes technika). Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben. Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, installáció talált tárgyakból, fotó).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műélvezet megtapasztalása. <i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés. <i>Ének-zene:</i> zenei élmény feldolgozása. <i>Dráma és tánc:</i> dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti, zenei művek alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, színkontraszt, főszín, mellék/kiegészítő szín, komplementer, méretarány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet - Stílus és mozgás	Órakeret 10 óra (8+2)
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és szín- és fényviszonyainak megfigyelése és ábrázolása. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb műtárgyain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p> <p>Művészettörténeti ismeretek: A művészettörténetben megtalálható és a sporttal kapcsolatba hozható alkotások megismerése. Különböző mozgások (pl. emberi, állati, ipari, gépi, mechanikai, kémiai, földrajzi, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását. A mozgás kifejezése (formaismétlés, mozgásfázisok, ritmus). A mozgó figura (vázlatok síkban és térben). A vonal: mozgás és a vonal Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben. Élményrajzok, fantáziaképek sík- és térbeli megjelenítése, események előadása képsorozatokban. Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok (pl. prehistorikus kor, ókori Mezopotámia, ókori Egyiptom, ókori görög és római, bizánci és ókeresztény, romanika, gótika, reneszánsz, barokk) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az emberi test, testarányok. <i>Mozgásképesség.</i> <i>Matematika:</i> változó helyzetek, időbeliség. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történeti korok, korszakok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása. Könyvtárhasználat. <i>Ének-zene:</i> zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek a befogadói hozzáállás fejlesztése céljából.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.</p>

<p>Tematikai egység/</p>	<p>Vizuális kommunikáció - Idő- és térbeli változások</p>	<p>Órakeret 4 óra (3+1)</p>
---------------------------------	--	------------------------------------

Fejlesztési cél		
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbözőségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Mozgásélmények megfigyelése valóságos vagy mozgóképi példák alapján, a mozgássor fázisokra bontása (pl. mozgókép, „kikockázása”). A mozgás megjelenítése vizuális átírással (pl. egyszerű tárgy-animáció, optikai játékok: pörgetős füzet, zootrop szalag). Mozgásfázisok, mini-film (fázisrajzokból). Sportjelenetek ábrázolása, a sebesség érzékeltetése vonalhálókkal	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az idő ábrázolása vizuális eszközökkel.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése, használata.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás kiemelése.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció, zootrop-szalag.	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció - Jelértelmezés, jelalkotás	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A legfontosabb egyezményes vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (pl. tájékozódás, közlekedés, cégek, parancsikonok, attribútumok) gyűjtése, értelmezése. - A közösség számára fontos, nem vizuális	<p><i>Természetismeret:</i> tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, térrajz, útvonalrajz,</p>	

jellegű információk (pl. események, időpontok, tevékenységek, jellemzők) képi tömörítése, direkt jellé (pl. piktogram, jelzőkártya) alakítása, használatba helyezése (pl. ismert útvonal rajzán vizuális jelzések kialakítása).	térképvázlat. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya. <i>Ének-zene:</i> zenei olvasás és írás: kotta. <i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása. <i>Matematika:</i> Tájékozódás. Objektumalkotása. Rendszeralkotás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció - Kép és szöveg	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékformákban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmód eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával. A különböző kommunikációs felületeken megjelenő reklám hatásmechanizmusának értelmezése és alkotó használata. Médiatudatosság kialakítása a személyes preferenciák érvényre juttatásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. plakát, képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szövegalkotásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése). Hang és kép együttes alkalmazása (pl. árnyjáték, dramatikus játék), szabad asszociációk megfogalmazása a létrejött üzenetek kapcsán.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya. <i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák. <i>Dráma és tánc:</i> nem verbális kommunikációs játékok. <i>Informatika:</i> multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang-, szöveg- és képkapcsolat, kommunikációs csatorna, üzenet, reklámhordozó, reklámfelület, szlogen, médium, manipuláció, képi valóság, fikció, vizuális és verbális sűrítés, kiemelés, alkalmazott grafika.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra - Tervezett, alakított környezet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalkotás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalkotás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi és épített környezetének vizsgálata értelmezés céljából, meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyszerű tértervezés és téralakítás</i> meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás, interakció), különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz, modellezés) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak), történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban.</p> <p><i>Tárgyak megfigyelése, elemzése:</i></p> <p>A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer) vizsgálata, az anyag, a forma és a funkció összefüggéseinek felismerése.</p> <p>Közeli környezet rendeltetésének, formájának megértése: épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház, múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korszakok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében. A természeti és mesterséges, technikai és épített.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tervezés, anyagalakítás.</p> <p><i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy és környezetkultúra - Tárgy és hagyomány	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.	
A tematikai egység nevelési-	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a	

fejlesztési céljai	rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján).</p> <p>A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, hímzés, nemezelés, lemezdomborítás, papírmerítés stb.) készített tárgy (pl. iskolaszer, öltözet, hangszer, játék, kisbútor, ajándék tárgy, stb.) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás stb.) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével.</p> <p>Létrehozott vagy talált tárgyak díszítésének megtervezése és kivitelezése különféle díszítőelemek (pl. növényi, állati, geometrikus motívumok) gyűjtése, megfigyelése, tanulmányozása után, oly módon, hogy a díszítmény összhangban legyen a tárgy formai, funkcionális és társadalmi üzenetével, illetve az alkotó személyes közlési szándékával.</p> <p>Különböző történeti korok (pl. népvándorlás kora) és kultúrák (pl. Európán kívüli) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata.</p>	<p><i>Hon- és népismeret:</i> család és lakóhely, falvak és városok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népköltészet. Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népzene.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népszokások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.	

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

Megalitikus építészet (pl. Stonehenge), barlangrajzok (pl. altamirai barlangrajz), ókori egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templom (pl. Kheopsz piramisa, Zikkurat - Ur, karnaki Ámon-templom stb.), faragott mészkőszobor az ókori Egyiptomból (pl. Írnok szobor, Nofretete fejszobra stb.), halotti kultusz tárgyai (pl. Tutenhamon arany halotti maszkja), az ókori Egyiptom ábrázolását bemutató falfestmény vagy dombormű (pl. Fáraó vadászaton – thébai falfestmény stb.), az ókori görög és római templom (pl. athéni Akropolisz: Parthenón, Erekhtheion; Pantheon stb.), ókori színház, amfiteátrum (pl. görög színház, Colosseum stb.), görög és római emberábrázolás (pl. Delphoi kocsihajtó, Szamothrakéi Niké, Tövishúzó, római portré szobor stb.). A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozzuk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok

egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák mutassák be az adott tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

A továbbhaladás feltételei

A tanév során elkészített gyakorlati feladatokat dokumentáló anyag bemutatása (manuálisan, vagy digitálisan elkészített, egyéni és csoportos munkák). A két félévben írt dolgozatok és egyéb elméleti munkák legalább 80 %-nak teljesítése. A tanév során az elméleti és gyakorlati feladatok összesített átlaga eléri a 25%-os, elégséges szintet.

A fejlesztési követelmények, és a tananyagban foglaltak legalább elégséges szinten való teljesítése.

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén

A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján.

Egyszerű kompozíciós alapelvek a kifejezésnek megfelelő használata a képalkotásban.

Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásélmények, időbeli változások megjelenítése.

A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása.

Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során.

Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása.

Néhány rajzi és tárgykészítési technika megfelelő használata az alkotótevékenység során.

Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel.

A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása.

Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása.

Fontosabb szimbolikus és kultúrális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése.

A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása.

Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

Az év során alkalmazott technikák

Grafit ceruza, színes ceruza, filctoll

Festés akvarellal, és temperával

Mintázás agyaggal vagy gyurmával

Papírplasztika

Egyszerű szerkesztés körzővel, vonalzóval

Taneszközök

Sima füzet, A5-ös

Grafit ceruza (B-s, 2B-s vagy 3-4 B-s), radír

Színes ceruza

Vonalzó (egyenes - 30 cm-es -, háromszög alakú), körző
 Olló, folyékony ragasztó
 Gyurma (1 csomag, natúr)
 Vízfesték
 Tempera
 Ecsetek (vékony, közepes, vastag)
 Vizes tál (nem törékeny)
 Tus (fekete, zöld vagy sötétkék)
 Műszaki rajzlap, A4-es (kb. 20 db), A/3-as (kb. 10db)
 (Rajzmappa, vagy rajzgyűjtő)
 Használt újságpapírok, vagy viaszos vászon (alátétként a festéshez, mintázáshoz)

Nem kötelező, de javasolt eszközök

Zsírkréta, pasztellkréta
 Filctoll, tustoll + tollhegy, vagy nádtoll
 Színes tus (pl.: sárga, piros, barna, stb.)
 Rajztábla.

Szemléltető eszközök

Természeti formák, termények
 Edények, ipari formák- tárgyak
 Drapériák
 Képzőművészeti albumok, szakkönyvek (részben magánkönyvtári anyag)
 Cd-romok, DVD-k (diaképek, filmek stb.)
Rajz tankönyvet nem kell venniük tanulóinknak, mert az iskolai könyvtár tankönyveit használjuk, valamint digitálisan tárolt kép, és szemléltető anyagokat.

6. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
6. évfolyam	1 óra	36 óra

Javasolt óraszámok

Tematikai egység címe	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet - Valóság és képzelet	5 óra
Kifejezés, képzőművészet - Stílus és mozgás	8 óra (+1)
Vizuális kommunikáció - Idő- és térbeli változások	5 óra (2+3)
Vizuális kommunikáció - Jelértelmezés, jelalkotás	3 óra
Vizuális kommunikáció - Kép és szöveg	4 óra
Tárgy és környezetkultúra - Tervezett, alakított környezet	6 óra
Tárgy és környezetkultúra - Tárgy és hagyomány	5 óra
Az éves óraszám	36 óra

Tematikai	Kifejezés, képzőművészet - Valóság és képzelet	Órakeret 5 óra
------------------	---	-----------------------

egység/ Fejlesztési cél		
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken való komponálással. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése</i> adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza, tus, pác, kréta, fotó, akvarell, tempera, mintázás, konstruálás). <i>Látványok ábrázoló tanulmányozása.</i></p> <p>Tárgyak felépítését, tagoltságát magyarázó rajzok (arányok, belső szerkezet, tónus, szín). Változást, fejlődést, folyamatot szemléltető ábrák készítése.</p> <p><i>Egyszerű téri helyzetek leírása</i> (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, pasztell-, olajkréta, vegyes technika).</p> <p><i>Színtan:</i></p> <p>A szíkontrasztok: színek ereje, intenzitása, színharmóniák, hideg és meleg színek. Saját élmények kifejezése színekkel. Képi információk gyűjtése, elemzése és tervezése.</p> <p><i>Szabad asszociációs és vizuális játékok</i> adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben.</p> <p>Irodalmi, zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött <i>személyes tartalmak megjelenítése</i> a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes, grafikai technika, mintázás, konstruálás, installáció talált tárgyakból, fotó).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műélvezet megtapasztalása.</p> <p><i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény feldolgozása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti, zenei művek alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet - Stílus és mozgás	Órakeret 8 óra (7+1)
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető	

fogalmak	vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.
-----------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció - Idő- és térbeli változások	Órakeret 5 óra (2+3)
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbözőségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A mozgás kifejezése</i> (formaisméltés, mozgásfázisok, ritmus). A mozgó figura (vázlatok síkban és térben)</p> <p>A vonal: mozgás és a vonal. A vonalas rajz, mint a mozgás ábrázolásának eszköze, a sebesség érzékeltetése vonalhálókkal</p> <p>Rajzos vagy plasztikai tanulmány alak, tárgy mozgásáról.</p> <p><i>Mozgássor</i> ábrázolása egy téma feldolgozása kapcsán (pl. sport, közös játék stb.)</p> <p>Élményrajzok (sportolás, versenyek, edzés, stb.) - élmények, fantáziaképek sík- és térbeli megjelenítése, események előadása képsorozatokban.</p> <p><i>A természet</i> (pl. növény, időjárás, ember, táj, állat), az épített környezet (pl. épület, település, híd) <i>időbeli folyamatainak, változásainak</i> (növekedés, pusztulás, fejlődés, lebomlás, öregedés, penészesedés, rozsdásodás) megfigyelése, modellezése (pl. hőszober, anyag változása kitéve az időjárásnak), személyesen választott cél érdekében (pl. emlékek felidézése, napi tevékenység tervezése). A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű fotókkal, vagy ábrákkal, képekkel, szöveggel.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az idő ábrázolása vizuális eszközökkel.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése, használata.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás kiemelése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció, zootrop-szalag.	

Tematikai egység/	Vizuális kommunikáció - Jelértelmezés, jelalkotás	Órakeret 3 óra
--------------------------	--	-----------------------

Fejlesztési cél		
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarozó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Képes (pl. fotósorozat), rajzos használati utasításlétrehozása az előzetesen értelmezett képi utasítások (pl.műszaki berendezések üzembe helyezése, tárgyak összeszerelése, Lego, stb.) tanulmányozásának segítségével. Az utasítás kipróbálása, ellenőrzése, a visszacsatolás után módosítás a felmerült problémák alapján.		<p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, térrajz, útvonalrajz, térképvázlat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei olvasás és írás: kotta.</p> <p><i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.</p> <p><i>Matematika:</i>Tájékozódás. Objektumok alkotása. Rendszeralkotás.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció - Kép és szöveg	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékformákban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmód eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával. A különböző kommunikációs felületeken megjelenő reklám hatásmechanizmusának értelmezése és alkotó használata. Médiatudatosság kialakítása a személyes preferenciák érvényre juttatásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Reklámhordozó felületek (pl. folyóirat, póló, reklámszatyor, kitűző, hűtőmágnes) gyűjtése, csoportosítása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezőmódja közötti összefüggés alapján. Korábban készített saját alkotás továbbgondolása, felhasználása alkalmazott grafikai feladatként (pl. DVD-borító, képernyővédő, arculati elem, stb.), vagy képgrafikaként. Nem mozgóképi reklámhordozók (pl. CD-borító, plakát,		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> nem verbális kommunikációs játékok.</p> <p><i>Informatika:</i></p>

csomagolóanyag, termék címke) tervezése, kivitelezése szabadon választott technikával (pl. digitális képszerkesztéssel, kollázs technikával vagy élőképpel, stb.), a reklám hatásmechanizmusának tudatos használatával (kiemelés, figyelem irányítása mérettel, színnel stb.).	multimédiás dokumentumok előállítására kész alapelemekből.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang-, szöveg- és képkapcsolat, kommunikációs csatorna, üzenet, reklámhordozó, reklámfelület, szlogen, médium, manipuláció, képi valóság, fikció, vizuális és verbális sűrítés, kiemelés, alkalmazott grafika.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra - Tervezett, alakított környezet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi és épített környezetének vizsgálata értelmezés céljából, meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Egy választott tárgy vagy épület átalakítása, áttervezése, modellezése meghatározott célok érdekében (pl. álcázás, transzparencia, figyelemfelkeltés, megváltozott környezeti hatás: árvíz, hó, napfény, közösségi esemény) a történelmi korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetéből hozott példák elemzéséből származó tapasztalatok alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.</i></p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korszakok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében.</p> <p>A természeti és mesterséges, technikai és épített.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete.</p> <p>Könyvtárhasználat.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tervezés, anyagalakítás.</p> <p><i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.</p> <p>A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok.</p> <p>Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata.</p> <p>Geometriai modellek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy és környezetkultúra - Tárgy és hagyomány	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján). A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, hímzés, nemezelés, lemezdomborítás, papírmerítés, stb.) készített tárgy (pl. iskolaszer, öltözet, hangszer, játék, kisbútor) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás, stb.) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével. <i>Létrehozott vagy talált tárgyak díszítésének megtervezése és kivitelezése</i> különféle díszítőelemek (pl. növényi, állati, geometrikus motívumok) gyűjtése, megfigyelése, tanulmányozása után, oly módon, hogy a díszítmény összhangban legyen a tárgy formai, funkcionális és társadalmi üzenetével, illetve az alkotó személyes közlési szándékával.		<i>Hon- és népismeret:</i> család és lakóhely, falvak és városok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népköltészet. Könyvtárhasználat. <i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság. <i>Ének-zene:</i> népzene. <i>Dráma és tánc:</i> népszokások. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.	

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

Korakeresztény és bizánci templom (pl. Hagia Sophia stb.), népvándorlás kori tárgy (pl. nagyszentmiklósi kincs, honfoglaláskori öltözetek stb.), román kori és gótikus templom, székesegyház (pl. pisai dóm, jáki bencés apátsági templom, amiens-i székesegyház, nyírbátori református templom stb.), Magyar Szent Korona és koronázási palást, szobrok a középkorból, gótikus freskók, táblaképek (pl. Giotto, M.S. Mester), gótikus üvegablak (pl. chartres-i katedrális üvegablakai stb.), reneszánsz és barokk palota és kastély (pl. Palazzo Farnese, chambordi kastély, versailles-i palota, fertődi Eszterházy-kastély stb.), a reneszánsz és barokk mesterei, festményei (pl. Michelangelo B., Leonardo

da Vinci, Raffaello S., A. Dürer, P. Bruegel, P. P. Rubens, Rembrandt, D. Velazquez, Vermeer van Delf stb.).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozzuk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák mutassák be az adott tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

A továbbhaladás feltételei

A tanév során elkészített gyakorlati feladatokat dokumentáló anyag bemutatása (manuálisan, vagy digitálisan elkészített, egyéni és csoportos munkák). A két félévben írt dolgozatok és egyéb elméleti munkák legalább 80 %-nak teljesítése. A tanév során az elméleti és gyakorlati feladatok összesített átlaga eléri a 25%-os, elégséges szintet.

A fejlesztési követelmények, és a tananyagban foglaltak legalább elégséges szinten való teljesítése.

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén

A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján.

- Egyszerű kompozíciós alapelvek a kifejezésnek megfelelő tudatos használata a képalkotásban.
- Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásélmények, időbeli változások megjelenítése.
- A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelek kialakítása.
- Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során.
- Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása.
- Néhány rajzi és tárgykészítési technika megfelelő használata az alkotótevékenység során.
- Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel.
- A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása.
- Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása.
- Fontosabb szimbolikus és kultúrális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése.
- A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása.
- Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

A tanév során alkalmazott technikák

Grafit ceruza, színes ceruza, filctoll
Festés akvarellel, temperával
Mintázás agyaggal vagy gyurmával
Papírplasztika
Egyszerű szerkesztés körzővel, vonalzóval

Taneszközök

Sima füzet, A5-ös
Grafit ceruza (B-s, 2B-s vagy 3-4 B-s), radír
Színes ceruza
Vonalzó (egyenes - 30 cm-es -, háromszög alakú), körző
Olló, ragasztó
Gyurma (1 csomag, natúr)
Vízfesték
Tempera
Ecsetek (vékony, közepes, vastag)
Vizes tál (nem törékeny, kb. fél literes konzervdoboz vagy műanyag tál)
Tus (fekete, zöld vagy sötétkék)
Műszaki rajzlap, A4-es (kb. 20 db), A/3-as
Rajzmappa, vagy rajzgyűjtő
Használt újságpapírok, vagy viaszos vászon (alátétként a festéshez, mintázáshoz)

Nem kötelező, de javasolt eszközök

Zsírkréta, pasztellkréta
Filctoll, tustoll + tollhegy, vagy nádtoll
Színes tus (pl.: sárga, piros, barna, stb.)
Rajztábla

Szemléltető eszközök

Természeti formák, termények
Edények, ipari formák- tárgyak
Drapériák
Képzőművészeti albumok, szakkönyvek (részben magánkönyvtári anyag)
Cd-romok, DVD-k (diaképek, filmek stb.)
Rajz tankönyvet nem kell venniük tanulóinknak, mert az iskolai könyvtár tankönyveit használjuk, valamint digitálisan tárolt kép, és szemléltető anyagokat.

7–8. ÉVFOLYAM

Mivel a vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja ebben az iskolaszakaszban is a vizuálisan, illetve vizuális művészi eszközökkel megismerhető világ vizsgálata, az esztétikai, művészeti nevelés kulcskompetencia fejlesztésének feladatát képes leginkább közvetíteni. E megismerési folyamatban különösen fontos szerepet nyer, hogy a tantárgy nem csupán a megfigyelés, értelmezés, azaz a

befogadás tevékenységeinek segítségével kívánja teljesíteni ezt a feladatot, hanem csakúgy, mint az alsóbb iskolaszakaszokban, egy produktumokat létrehozó, szorosan kapcsolódó alkotótevékenység segítségével. E tevékenység különösen fontos, mert az alkotófolyamat során az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét, továbbá ez az összetett megismerési és fejlesztési folyamat fokozottan segíti az önismeret és önértékelés képességének a fejlesztését, ennek segítségével ebben az iskolaszakaszban különösen fontos jelentőséget nyerhet az adott tantárgy és a pályaaorientáció kapcsolata is. Ebben az időszakban különösen fontos továbbá a vizuális nevelés érték közvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje, így továbbra is nagyban segítheti a testi, lelki egészség megteremtését és fejlesztését. Mivel a vizuális kultúra tantárgy hagyományosan erős kultúrák közvetítő szerepben van, így a történelmi korok művészetének megismerése erősítheti a nemzeti öntudatot, illetve a történelmi példák esztétikai preferenciái a szociális kompetenciák fejlesztését is támogathatják. A vizuális kultúra tantárgy kevésbé hagyományos, azonban szükség szerint korszerű tartalmai a képzőművészetén kívül a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra, amelyek határozott célul tűzik ki a médiatudatosság fejlesztését, illetve a fenntarthatóság, környezettudatos szemlélet erősítését.

A vizuális kultúra részterületei közül ebben a szakaszban a gyerekek természetes érdeklődését és szükségletét is kielégítve, a „Vizuális kommunikáció” részterület fejlesztési feladata veszi át a főszerepet, illetve a „Kifejezés, képzőművészet” részterületnek a modern művészet és kortárs kultúra által közvetíthető tartalmai kapnak fontosabb, kiemelt szerepet, míg a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület követelményei az építészettörténet összegző jellegű megközelítését és a környezettudatosság erősítését tűzik ki célul.

A médiatudatosság fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos vizuális kultúrához kapcsolódó fejlesztési követelményei is itt jelennek meg, külön tematikai egységekben (lásd a vizuális kommunikáció tematikai egységei után).

Tankönyv- és taneszközüválasztás speciális szempontjai

Tankönyv:

Olyan szakirodalmat ajánlunk, amelyben könnyen áttekinthetőek a főbb művészeti irányzatok vagy a tantárgyhoz kapcsolódó témák, és megfelelő mennyiségű és minőségű képanyag áll rendelkezésre az órai munkához, valamint az egyéni felkészülést is segíti.

Szükséges taneszközök:

Az évfolyamok témaköreinél részletes lista található.

7. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
7. évfolyam	1 óra	36 óra

Javasolt óraszámok

Tematikai egység címe	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet - Érzelmek, hangulatok kifejezése	4 óra

	(3+1)
Kifejezés, képzőművészet - A művészi közlés, mű és jelentése	9óra (5+4)
Vizuális kommunikáció - Magyarázó képek/rajzok	4 óra
Vizuális kommunikáció - Mozgóképi közlés	3 óra
Vizuális kommunikáció - Vizuális kommunikációs formák	3 óra
Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei - A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	3 óra
Tárgy és környezetkultúra - Tervezett, alakított környezet	5 óra (4+1)
Tárgy és környezetkultúra - Az épített környezet története	5 óra
Az éves óraszám	36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet - Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 4 óra (3+1)
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>- Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika stb.), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával.</p> <p>- Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti vagy plasztikai megjelenítéssel, talált tárgyakból készített installációval, fotókollázs technikával).</p> <p>- Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis,	

	mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, Monge vetület, horizont, nézőpont, tapasztalati távlatlan, perspektíva.
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet - A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 9 óra (5+4)
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, szinkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. emlékmű, tanítás stb.) szerint.

Személyes véleményt kifejező elemző jellegű vizuális megjelenítés adott témában (pl. felnőtté válás, tolerancia, empátia stb.) a kortárs irányzatok példáinak felhasználásával (pl. fotóalapú, kinetikus, installációs, environment, performansz/eseményművészet, reklám stb.).

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:

Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése.

Magyar nyelv és irodalom: a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása.

Könyvtárhasználat.

Ének-zene: művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések.

Informatika:

Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.

**Kulcsfogalmak/
fogalmak**

Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy iránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főtér, mellékter, kevert szín, színkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorszak, stílusirányzat, intermedialis kifejezés/műfaj, kortárs művészet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció – Magyarázó képek/rajzok	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Nem vizuális természetű információk érzékletes képi megfogalmazása. Időbeni folyamatok értelmezhető vizuális megjelenítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával. Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával, a jelentésváltozatok megfelelő működésének tudatosítása érdekében.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg és kép viszonya. Nyelvi és nem nyelvi kódok mindennapi közlési helyzetekben. Meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Szó szerinti és metaforikus jelentés. <i>Matematika:</i> Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése. Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok). <i>Földrajz:</i> a mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések, a jelekből álló

	információhoz kapcsolódó kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, tér-időváltozás, (grafikon), (diagram).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció – Mozgóképi közlés	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A mozgókép működésének, a mozgás illúziókeltésének értelmezése kreatív feladatmegoldás érdekében (pl. taumatróp fotokollázs technikával, rajzolt/fotózott zootrópszalag készítése zootróp-dobba/hengerbe, stb.).		<i>Dráma és tánc:</i> cselekmény, jelenet, feszültség, konfliktus, fordulópont; díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont. <i>Informatika:</i> Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp, fenakisztoszkóp), retinális utóképhatás, a mozgás illúziója, animáció, képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma, story-board.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció – Vizuális kommunikációs formák	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori

<p>rekonstruálással).</p> <p>A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében.</p>	<p>szövegtípusok. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával.</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Matematika:</i> Osztályozás. Rendszeralkotás- elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, közlekedési tábla, térkép, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, (techno) médium.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei: a kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban</p>	<p>Órakeret 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élőszóban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>

Mozgóképi szövegek (pl. filmetűdők, reklámok, klipek, előzetesek, animációs filmek) megfigyelése és elemzése annak tudatosítása céljából, hogy melyek a figyelemirányítás, kiemelés eszközei (legfontosabb motívumok ismétlése, közelkép, fény/szín, zenei hangsúlyok, kameramozgások, váltakozó beállításoktempója).

<p>Napilapok, magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang-és képanyagok).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra:</i> a hangsúlyozás, nyomtatékosítás eszközei a társművészetekben.</p> <p><i>Informatika:</i> a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ismétlés, közelkép, képkivágás, tempó, kameramozgás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás, link, banner.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra – Tervezett, alakított környezet	Órakeret 5 óra (4+1)
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Tárgytervezés (pl. öltözők kiegészítő, csomagolás stb.), tárgyalkotás (pl. egyszerű repülő eszköz) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. Mintatervezés megadott cél érdekében (pl. pólóra, falfestmény iskolai térbe, stb.).		<i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés. <i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. <i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra – Az épített környezet története	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Épített, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció). Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján.</p> <p>Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – pl. Jászság, Bodroghöz) tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, masztaba, piramis, akropolisz, amfiteátrum, bazilika, palota, kúria, használati tárgy, dísz tárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés, organikus építészet.</p>

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

19. század építészetének megjelenései (pl. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: *Országgház*), romantika, realizmus és impresszionizmus, posztimpresszionizmus festői (pl. F. Goya, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál, E. Manet, C. Monet, V. van Gogh, P. Gauguin, stb.).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozzuk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti példákat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független válogatás mutassa be a témát. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

A továbbhaladás feltételei

A tanév során elkészített gyakorlati feladatokat dokumentáló anyag bemutatása (manuálisan, vagy digitálisan elkészített, egyéni és csoportos munkák). A két félévben írt dolgozatok és egyéb elméleti munkák legalább 80 %-nak teljesítése. A tanév során az elméleti és gyakorlati feladatok összesített átlaga eléri a 25%-os, elégséges szintet.

A fejlesztési követelmények, és a tananyagban foglaltak legalább elégséges szinten való teljesítése.

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén

Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása.

A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében.

Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében.

Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása.

Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése.

Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása.

Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgóképek, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során.

A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán.

A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése.

Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint.

Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése.

A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése.

Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása.

A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása.

Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.

Önálló tervezés, igényes, esztétikailag jó minőségű munkavégzésre

A tanév során alkalmazott technikák

Grafitceruza, színes ceruza, filctoll

Festés akvarellel, temperával

Papírplasztika

Egyszerű szerkesztés körzővel, vonalzóval

Vegyes technikák, kollázs

Rajzolás szénrel, tussal

Taneszközök

Sima füzet, A5-ös

Grafit ceruza (B-s, 2B-s vagy 3-4 B-s), radír

Színes ceruza

Vonalzó (egyenes - 30 cm-es -, háromszög alakú), körző

Olló, ragasztó
 Vízfesték
 Tempera
 Ecsetek (vékony, közepes, vastag)
 Vizes tál (nem törékeny, kb. fél literes konzervdoboz vagy műanyag tál)
 Tus (fekete, zöld vagy sötétkék)
 Műszaki rajzlap, A4, A/3
 Rajzmappa, rajzgyűjtő
 Használt újságpapírok, vagy viaszos vászon

Nem kötelező, de javasolt eszközök

Zsírkréta, pasztellkréta
 Filctoll, tustoll + tollhegy, vagy nádtoll
 Színes tus (pl.: sárga, piros, barna, stb.)
 Rajztábla

Szemléltető eszközök

Természeti formák, termények
 Edények, ipari formák- tárgyak
 Drapériák
 Képzőművészeti albumok, szakkönyvek (részben magánkönyvtári anyag)
 Cd-romok, DVD-k (diaképek, filmek stb.)
Rajz tankönyvet nem kell venniük tanulóinknak, mert az iskolai könyvtár tankönyveit használjuk, valamint digitálisan tárolt kép, és szemléltető anyagokat.

8. évfolyam

	A tantárgy heti óraszám	A tantárgy éves óraszám
8. évfolyam	1 óra	36 óra

Javasolt óraszámok

Tematikai egység címe	Órakeret
Kifejezés, képzőművészet	4 óra
Érzelmek, hangulatok kifejezése	(3+1) óra
Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	8 óra (6+2)
Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	4 óra
Vizuális kommunikáció Montázs	4 óra
Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák	2 óra

Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	2 óra
Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	2 óra
Tárgy és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	5óra
Tárgy és környezetkultúra Az épített környezet története	5 óra
Az éves óraszám	36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet - Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 4 óra (3+1)
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotókollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolásirendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával.

Magyar nyelv és irodalom: verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei.

Ének-zene: A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.

Dráma és tánc: jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, Monge vetület, horizont, nézőpont, tapasztalati távlatlan, perspektíva.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművésze - A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 8 óra (6+2)
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása	

	elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, színkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai, szecesszió, avantgard, neoavantgard stb.) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. megörökítés, társadalomkritika, tanítás stb.) szerint.

Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével, illetve az elemzés eredményének, a következtetéseknek a bemutatása szöveggel és képekkel (pl. szöveg és illusztráció kapcsolatok létrehozása a szemléltetés érdekében).	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása. Könyvtárhasználat. <i>Ének-zene:</i> művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések. <i>Informatika:</i> Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy iránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, színkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorszak, stílusirányzat, intermediális kifejezés/műfaj, kortárs művészet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció - Mozgóképi közlés	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

<p>A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése, majd kreatív alkalmazása összetettebb feladat kapcsán (pl. story-board, kamerába vágott videoanyag stb. készítése megadott fogalomból vagy fotográfiákból kiindulva), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> cselekmény, jelenet, feszültség, konfliktus, fordulópont; díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont. <i>Informatika:</i> Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp, fenakisztoszkóp), retinális utóképhepatás, a mozgás illúziója, animáció, képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma, story-board.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vizuális kommunikáció - Montázs</p>		<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése. Reflektálás filmes élményekre. Szabad asszociáció.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egészzé szervezése új információközlés, alkotás létrehozása, különféle technikával megvalósított konkrét feladatmegoldás (pl. fotókollázs, vagy „montázs-film” meglévő, „talált” mozgóképi részletek „összeszerelésével”) érdekében. A mozgóképi (tér-idő) szerkesztés jelentőségének, a montázs néhány alaptípusának felismerése, összehasonlítása konkrét rövidfilmek, illetve játékfilmrészletek (pl. Gaál István: <i>Pályamunkások</i>, Rodriguez: <i>Desperado</i>, Lang: <i>M –Egy város keresi a gyilkost stb.</i>) elemzése, összehasonlítása kapcsán.</p>		<p><i>Dráma és tánc:</i> ellentét és párhuzam, a feszültségteremtés eszközei. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kompozíció meghatározó elemei; különböző nézőpontú elbeszélés; cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek; ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; metaforikus jelentés; allegória, szimbólum; szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Montázs és gondolkodás, montázselv, tér-idő szervezés, (mozgóképi szerkesztés/montázs), leíró és szubjektív kép/nézőpont; lineáris-cselekményábrázoló és párhuzamos montázs.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció - Vizuális kommunikációs formák	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással).</p> <p>A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával.</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Matematika:</i> Osztályozás.</p> <p>Rendszeralkotás - elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, közlekedési tábla, térkép, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, (techno) médium.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra –A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképi nyelv tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
- A mozgóképi közlés kettős természetének, azaz egyszerre ábrázoló és reprodukáló alaptulajdonságának megtapasztalása és tudatosítása (pl. mobiltelefonnal rögzített képek vagy híradórészletek tanulmányozása alapján). A dokumentum és a fikció		<i>Magyar nyelv és irodalom;</i> <i>ének-zene; dráma és tánc;</i> <i>vizuális kultúra:</i> az elbeszélő, előadó kifejezési

fogalmának magyarázata konkrét példákon keresztül (pl. Bunuel: <i>Föld kenyér nélkül</i> , Tarr Béla: <i>Hotel Magnezit</i>).	szándékának szubjektív nézőpontja.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei - A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a kihagyás, tér- és időváltások alkalmazása, az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	

A filmkép jelenidejűségének megtapasztalása, felismerése és a montázs alapfunkcióinak azonosítása a mozgóképi ábrázolásban (pl. a cselekmény folyamatosságának és ritmusának megteremtése, a mozgóképi szöveg jellemzőterének és idejének létrehozása, jelentésalkotás) kreatív gyakorlatok kapcsán (pl. egyszerű történet vagy történet tervezése és felvétele „kamerába vágott” technikával), az alapvető montázstípusok és megoldások kipróbálása érdekében (pl. lineáris, párhuzamos montázs, flashback, flash forward).

Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összevetésével a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása.	<p><i>Informatika:</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése, minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel: képszerkesztés, -vágás. Montázs készítése. Digitális hangformátumok. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc:</i> időbeli és térbeli változások kifejezései különböző eszközökkel. Könyvtárhasználat.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus, flashback.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra - Tervezett, alakított környezet	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Épületek, tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok (pl. védelem, álcázás) vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgykalkoló folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben.	<p><i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság.</p> <p><i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.</p>	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Épített, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció). Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-</p>	

<p>építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján.</p>	<p>medence földrajza, kulturális régió. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése. <i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, masztaba, piramis, akropolisz, amfiteátrum, bazilika, palota, kúria, használati tárgy, dísz tárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés, organikus építészet.</p>

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

19–20. század fordulójának irányzatai (pl. A. Gaudi, A. Rodin, G. Klimt, Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar), 20. századi és kortárs irányzatok példái (pl. W. Gropius, F. L. Wright, Le Corbusier, Makovecz Imre, H. Moore, H. Matisse, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, S. Dali, Kassák Lajos, J. Pollock, A. Warhol, V. Vasarely, Erdély Miklós).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, illetve hangsúly kerüljön a magyar művészet- és építészettörténetben megtalálható leglényegesebb példákra is. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozzuk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, építészet- és tárgytörténeti példákat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független válogatás mutassa be a témát. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

A továbbhaladás feltételei

A tanév során elkészített gyakorlati feladatokat dokumentáló anyag bemutatása (manuálisan, vagy digitálisan elkészített, egyéni és csoportos munkák). A két félévben írt dolgozatok és egyéb elméleti munkák legalább 80 %-nak teljesítése. A tanév során az elméleti és gyakorlati feladatok összesített átlaga eléri a 25%-os, elégséges szintet.

A fejlesztési követelmények, és a tananyagban foglaltak legalább elégséges szinten való teljesítése.

A fejlesztés várt eredményei a 8. évfolyam végén

Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása.

A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében.

Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében.
Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása.
Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése.
Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása.
Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgóképek, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során.
A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán.
A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése.
Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint.
Társzművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése.
A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése.
Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása.
A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása.
Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
Önálló tervezés, igényes, esztétikailag jó minőségű munkavégzés

A tanév során alkalmazott technikák

grafitceruza, színes ceruza, filctoll
festés akvarellal, temperával
papírplasztika
Egyszerű szerkesztés körzővel, vonalzóval
Vegyes technikák, kollázs
Rajzolás szénrel, tussal

Taneszközök

Sima füzet, A5-ös
Grafit ceruza (B-s, 2B-s vagy 3-4 B-s), radír
Színes ceruza
Vonalzó (egyenes - 30 cm-es -, háromszög alakú), körző
Olló, ragasztó
Gyurma (1 csomag, natúr)
Vízfesték
Tempera
Ecsetek (vékony, közepes, vastag)
Vizes tál
Tus (fekete, zöld vagy sötétkék)
Műszaki rajzlap, A4-es (kb. 20 db), A/3-as
Rajzmappa, vagy rajzgyűjtő
Használt újságpapírok, vagy viaszos vászon

Nem kötelező, de javasolt eszközök

Zsírkréta, pasztellkréta

Filctoll, tustoll + tollhegy, vagy nádtoll

Színes tus (pl.: sárga, piros, barna, stb.)

Rajztábla

Szemléltető eszközök

Természeti formák, termények

Edények, ipari formák- tárgyak

Drapériák

Képzőművészeti albumok, szakkönyvek (részben magánkönyvtári anyag)

Cd-romok, DVD-k (diaképek, filmek stb.)

Rajz tankönyvet nem kell venniük tanulóinknak, mert az iskolai könyvtár tankönyveit használjuk, valamint digitálisan tárolt kép, és szemléltető anyagokat.